

Алекс Ровира „Вътрешният компас“

Първо писмо

Порочното схващане, че „трябва да си печелим хляба“

Припечелвах, за да живея, но така и не живях.

Според Елизабет Кюблер-Рос, най-големия световен авторитет по въпросите на терминално болните, това е една от най-често използваните фрази, която изследваните от нея пациенти изричат на прага на смъртта, за да направят равностойна на живота си.

Фактът, че много хора споделят едно и също

мнение по даден въпрос, изобщо не изключва,

че същото може да е пълен абсурд.

Бертран Ръсел

Здрасти, шефе,

От дълго време се мъча да напиша доклада, който ми поиска, но така и не мога да се съсредоточа и да го довърша. Знаеш, че досега не съм те разочаровал и обикновено успешно се справям с поставените от теб задачи, но днес нещо в мен се съпротивлява и ми пречи да съчинявам сухи и бездушни справки. За сметка на това, когато седнах да ти пиша това писмо, веднага се оживих, сърцето ми заби по-силно, а пръстите ми сами затанцуваха по клавиатурата на компютъра.

Сигурно се питаш защо ти пиша писмо, вместо да ти изпратя имейл или просто да ти се обадя по мобилния. Не съм много сигурен, но мисля, че има нещо общо с разстоянието и с това, че за никъде не бързам. Или, иначе казано, писмото ми дава възможност да мисля, докато пиша, да се връщам назад, за да нанасям поправки и да добавям пояснения, без да се притеснявам и без да чувствам неудобство, без да се стремя да бъда кратък, за да не губя времето на събеседника си. С една дума, без да съм притискан от каквото и да било. А както сам ще се убедиш, онова, което искам да споделя с теб, изобщо не може да бъде претупано набързо.

Въпросът е там, че има нещо, което отдавна ме измъчва, човърка ме отвътре, понякога ме изумява, друг път ме дразни и не ми дава да заспя вече седмици наред. То е съвсем простичко и лесно за проумяване, но едновременно с това е и изумително дълбоко по своята същност. На пръв поглед може да ти се стори банално, но имам основания да смятам, че е от изключителна важност за бъдещето както на отделната личност, така и на цялото общество.

Ще говоря направо, без да увъртам – хората не са щастливи. Разбира се, това е много общо казано. Бедата обаче е там, че явлението е много по-разпространено, отколкото хората могат да си представят.

От известно време, когато задам на приятелите или колегите си най-обикновения въпрос „Как си?“, получавам отговори от сорта на:

„Ами, бутаме я“ (без съмнение става дума за каруца, при което очевидно говорещият се идентифицира с впрегатно животно).

„Както виждаш“ (което ще рече „Кажете го ти, понеже аз лично изобщо не се виждам).

„Караме я някак“ (с нескончаемата продължителност на несвършеното време). И забележи „караме“,

а не „карам“, понеже в тази ситуация по-добре е човек да не е сам.

„Борим се“ (сякаш животът е война).

„Горе-долу“ (като в асансьор?).

„Не мога да се оплача“, или по-разпространената му разновидност „Не можем да се оплачем“, с което говорещият в изблик на възторжен мазохизъм предполага, че би могло да бъде и много по-зле.

Или до болка познатото: „Прецакан, но доволен“, с което открито се заявява, че най-естественото състояние на човека е да бъде прецакан.

Малцина са онези, които отвръщат с „Добре“ и само в отделни, много редки случаи, с „Много добре“. Ясно е следователно, че нещо куца.

Истината е, че в действителност (говоря за днешната действителност, тази, която ме заобикаля) милиони хора тръгват всяка сутрин на работа омърлушени и примирени, като единствената им надежда да се измъкнат от несретното си положение, единственият спасителен изход, който виждат, е шансът някой ден да спечелят от лотарията и тя директно да ги изстреля в света на върховното щастие.

Много хора работят на служби и места, където не намират реализация, живеят в постоянен стрес и дълбоко в себе си таят неприятното усещане, че са недооценени, че печелят по-малко, отколкото заслужават, и че в крайна сметка чисто и просто са си ипотекирали живота. И казват:

„Такъв съм си, не мога да се променя.“

„Взел съм кредит срещу ипотека, който ще изплащам цели тридесет години.“

„Имам семейство да издържам.“

„Поел съм сериозни професионални задължения, които трябва да изпълня, няма как иначе.“

От доста време мисля по този въпрос и смятам, че това нерадостно съществуване, тази липса на щастие има много общо с един израз, с една противоестествена сентенция, добре известна на всички нас. Аз лично я чувам непрекъснато, цял живот, още от най-ранното си детство. Това е фраза, която се е превърнала в част от общоприетия ни език. Станала е неразделна част от живота ни и вероятно именно затова никога не се замисляме в какво ни въвлича и какви са последствията от нея. На пръв поглед изглежда съвсем безобидна, проклетницата, но не се доверявайте на привидното. Ако я пуснеш покрай ушите си, без да й придадеш особено

значение, си казваш: „Е и? Какво толкова?“ Но ако се замислиш, ако се впуснеш да търсиш подтекста, стигаш до потресаващи изводи. Ще говоря по същество.

Въпросната фраза е къса, състои се само от шест думи и гласи: „Човек трябва да си печели хляба“. Как ти се струва? Какво е първото, което ти идва на ума? Говорят ли ти нещо тези думи? Не светва ли една червена лампичка в главата ти? Истината е, че на мен изречението нищо не ми говореше допреди две седмици, когато на една делова среща с клиенти чух един от тях примирено да го изрича.

Тогава внезапно ме осени следната мисъл:

КОГАТО КАЗВАМЕ, ЧЕ ТРЯБВА ДА СИ ПЕЧЕЛИМ

ХЛЯБА, ЗА ДА ЖИВЕЕМ, ТОВА ПРЕДПОЛАГА, ЧЕ

НЕ ЖИВЕЕМ ИЛИ ЧЕ ЖИВОТЪТ НИ Е ПРОВАЛЕН!

Да, правилно прочете – ПРОВАЛЕН! А това е много, наистина много сериозно. При все това всички или почти всички го възприемаме като нещо нормално, напълно естествено, нещо реално и в реда на нещата.